

hozzájárulás czimén fizetett 50.000 frt ellenében beszolgáltatott törzs- részvények	50.000	frt —	kr.
Összesen	888.164	frt 51 $\frac{1}{2}$	kr.
Terhelő hátralék	15.618	» 57	»
Tiszta vagyon	872.545	frt 94 $\frac{1}{2}$	kr

Vidéki levelek.

I.

T a t a, 1892. április 10-én.

Tekintetes szerkesztőség!

Becses lapjában nincsen felvéve a »Kérdések és feleletek« czimű rovat, azért közleményemet nem is egyenes kérdés alakjában teszem fel, de azért ez mégis kérdés akar lenni; s hiszem, hogy egyik-másik tisztelt szaktárs, esetleg az »erdővédelem« nagyérdemű tanára: Fekete Lajos kir. erdőtanácsos ur indítatva érzendi magát arra, hogy a kérdéses irányban tett tapasztalatait e becses lapokban — ha nem is egyenes feleletképen — közleni szives leend.

Ő méltósága gróf Esterházy Miklós ur ugyanis a Tóváros melletti rossz homokterületen lóversenyterét rendeztetett be, s hogy ne csak a terület homokja köttessék meg, hanem hogy ennek s a körülötte fekvő területeknek is némi csint kölcsönözzön, azokat roppant költséggel befásította.

A befásításra — mit az uradalmi kertészet eszközölt — különféle fanemeket használtak fel s így a többi közt az ákácot is.

Az ákácz ültetmények különösen a lóversenyért szelő országutnak szegélyezésére szolgálnak, még pedig olyformán, hogy az országut mindkét oldala 8—10 ölnyi szélességben van két éves töre vágott ákáczcsemetékkal beültetve. A talajt — mely mint említém — rossz, 35—40 *cm* mély s kavicsrétegen fekvő homok, 50 *cm* mélyen megforgatták azután pedig korhanyával jól megtrágyázták. A csemetéket az így megművelt talajba egy méter sortávolság mellett 30 *cm* távolságban ültették el s hogy a különben is száraz, laza homoktalaj a nap sugarai ellen megvédessék, a sorok közeit szalmás trágyával földték be. A csemeték ritka kivétellel mind megfogantak s az első nyáron szépen fejlődtek. A következő nyáron feltűnt hogy sok csemete levele sárgul, egyes vékonyabb galyak pedig elszáradnak. S minthogy akkor már ismertük — hála Istennek csak hirből — az ákácznak felfedezett ellenségét, azon hitben, hogy itt is paizstetvekkel állunk szemben: az ákáczost komoly megfigyelés tárgyává tettük.

Paizstetvek nem találtattak ugyan, de bámulatunkra azt tapasztaltuk, hogy a beteg csemeték törzse és a vastagabb galyak apró csigákkal vannak ellepve.

Ismerjük ugyan a csigák kártékonyosságát kerti veteményekben, de, legalább én, sohasem tapasztaltam azok kártékony hatását a fás növényeken.

Ezen oknál fogva a megtámadott egyedeket — melyek hétről-hétre szaporodtak — figyelemmel kísértem s azt tapasztaltam, hogy azok törzse elszárad.

Ezen megfigyelés után sem merem még határozottan állítani, de nagyon valószínűnek tartom, hogy a nedvek elvonása által a csemeték törzsének elpusztulását — a csigák okozták. Tény azonban, hogy az ültetvény oly

nyomorult állapotba jutott, hogy azt kertészeinknek mult tavasszal ismét töre kellett vágniok.

Ez a művelet használt, mert a töre metszett ákácok igen szépen kisarjadzottak s a sarjak mult hó nyarán két-három méter magasságot értek el.

Jóllehet a tavalyi év esős időjárása is hozzájárult a szép fejlődéshez s csigák is kisebb számban mutatkoztak, a kérdés megfejtetlenül maradt s nem tudjuk, hogy a csigák a beteg egyedeket támadják-e meg, avagy épen maguk a csigák okozták-e a betegséget?

Különböen további megfigyeléseim eredményét a tekintetes szerkesztőség szives beleegyezésével közölni fogom.

Most becses engedelmével csak még egy dologról akarok megemlékezni.

A nagyméltóságú földmivvelésügyi és pénzügyi m. kir. ministeriumok által 1890. évi január hó 27-én 14983. sz. alatt egy körrendelet adatott ki, mely a véderők adókedvezményének engedélyezésére vonatkozó eljárást szabályozza. Ezen körrendelet II. fejezetének 9. §-a így hangzik:

A véderdők tulajdonosai, az igényelt teljes vagy részleges adómentesség engedélyezése végett a használati tervek beterjesztése alkalmával, ehhez csatolt külön folyamodványban indokolt kérelmet tartoznak beterjeszteni, melyben hiteles kataszteri birtokiv csatolása mellett kitüntetendő stb.

Ezen §-nak utolsó tétele „a hiteles birtokiv csatolása“ mindazokra, a kik csak kisebb véderdőterületekkel rendelkeznek, illuzóriussá teszi az egész adókedvezményt, mert elveszi az egyik kézzel azt, a mit a másikkal nyújt.

Állításom igazolására szabad legyen egy az életből vett esetre hivatkoznom.

Gróf Esterházy Miklós ur ő méltósága „tővárosi“ hitb. uradalmához tartozik egy Baj község határában fekvő 46 kat. holdnyi véderdő, melynek évi adója — községi póttadóval együtt — 2 frt 17 kr. A baji határban fekvő uradalmi birtokok birtokive azonban 20 oldalra terjed s ennek másolása és hitelesítése legkevesebb 10 frtba kerül. S bár ezen véderdőben a megállapított 80 éves forda alatt semmi kihasználás sem tervezetett, de nem is várható; az erdősítési költségek pedig az első félfordaszak alatt oly tetemesek lesznek, hogy az egész véderdő nem ér annyit, mint a mennyi költség a felújításokra fordítatni fog: azért adókedvezményért az uradalom még sem folyamodik, mert — teljes adómentességet feltételezve — az uradalom tiz év alatt successive megtakarítana 18 frt 70 krt; de ezzel szemben van rögtön 10 frt kiadása, melynek tiz évi kamatja 6 frt 20 kr. A 18 frt 70 kr. megtakarítással szemben áll tehát 16 frt 20 kr. kiadás s így a tiszta nyereség ebből a műveletből 2 frt 50 kr. lenne. Hogy ilyen körülmények között nagybirtokos adókedvezményt kérelmezni nem fog s hogy ezen eljárás mellett valóban kedvezményről csak ott beszélhetünk, a hol nagy véderdőterületekről van szó; vagy ott, a hol a véderdő birtokosa azon határban más egyéb birtokkal nem bír, az ebből a példából világosan kitünik.

S minthogy nem hiszem, hogy a nméltóságu minis-
teriumnak az lett volna czélja, hogy az adókedvezmény
igénybevétele körüli eljárást megnehezítse, azért meggyő-
ződésemet azt sugja, hogy ha a szóban levő körrendelet
ezen hátrányos voltára figyelme felhivatik, nem fogja meg-
tagadni ezen körrendelet sérelmes §-ának megváltoztatását
oly formán, hogy hiteles birtokiv-kivonat esato-

landó azon birtokrészletekről, melyekben a véderdőterület fekszik; vagy azon részletekről, melyek a véderdőben foglaltatnak.

Fogassy Gyula,
uradalmi erdőmérnök.

II.

N a s z ó d, 1892. márcz. 25.

Tisztelt Szerkesztőség!

Becsés szaklapunk 1890. évi V. füzetében egy »Fővárosi level«-et olvastam a »a vidéki levélről.« Bevallom, hogy ama »levél« indított engem e sorok megírására, mert a töről metszett eszmét, mely abban megpendítve volt, egyrészt nagyon gyakorlatiasnak, s felkarolását szakunk fejlődésére előnyösnek, másrészt élénken buzdítóknak is találtam; s e miatt őszintén fájlalnék, ha az az életre való jó szó, mely ama „levél“-ben elhangzott, bennünk, a gyakorló erdészekben, viszhangot nem keltene, s minket tette nem serkentene.

Hiszen elvitázhatlan tény, hogy az erdész, ki szintén hivatva és utalva van arra, hogy a természetnek teljesen soha ki nem tanulmányozható nagy könyvében lapozgasson, lépten-nyomon lát, észlel, tapasztal: egyik egyet, másik mást.

Mindez uj meg uj ötletekre, gondolatokra ébreszti őt s ha ez észleleteket, tapasztalatokat, ötleteket egyikünk sem engedné elszunnyadni, hanem a nyilvánosság elé járulna velük, a közzé tett tapasztalatokból bizonyára vagy tanulnánk, vagy további észlelésekre serkentetnék, vagy eszmeeserére buzdítottatnánk a való, az igaz kiderítése végett. S miként a szorgalmas hangyaraj egyike egy porszemmel, másika

egy fenyőtűvel vagy száraz galyacskával járul hozzá az idővel halommá növekedő közös építményhez: úgy mi is aprónként hordhatnók halommá az anyagot leggyakorlatibb szakunk fejlesztésére.

Engedje meg tehát tisztelt Szerkesztőség, hogy egyet-mást csekélységem is elmondhasson e becses helyen, az ismert „Fővárosi levél“ halvány viszhangjaképen. Porszemnyiek lesznek ugyan ezek, de hát egy szerény vidéki levéltől nagy dolgokat várni ugy sem szokás.

Kezdem azon, hogy a tavaszi napsugár a mi zord hegyeink közé is besütött, mohón emésztve el a hatalmas hóréteget, mely csak pár nappal az előtt fehér palástként fedte be a földet, a meddig a szem csak ellát Szamostól a Cziblesig.

Patakjaink rohanva szállíták a többnyire tar hegyoldaloknak agyagos iszaptól sárga olvadékát a páncélja alól felszabadult Szamos hömpölygő hullámai közé. Lassankint foltossá vált a szép fehér palást; itt-ott előtűnt alóla a földkéregnek egy-egy meztelen darabja; s e csupasz foltok mind nagyobbodtak, mind szaporodtak; mintha egy végtelen vászon takaróra ezernyi hatalmas égő szikra pattant volna foszlányosra perzselve azt.

A féligmeddig járhatóvá lett hegyi ösvényeken magánosan haladva, vágások vizsgálata közben egy természetes uton keletkezett vegyes állab köté le figyelmemet, mely a mély völgyekkel, vad patakokkal, vizmosásokkal szabdalt s nagy részben kopár előhegyeknek egyik sokfelé hajló oldalát fedte be, hol tisztán tölgyből s csak bükkből álló csoportok a két fanem keverékével váltakoztak a hajlások szerint. Feltűnt legott, hogy a tölgyek alatt már csupasz a talaj; hol a tölgy bükkal elegyítve áll, ott még

láthatók a hótakaró foszlányai; míg a tiszta bükk-állab talaján folytonos a lepel.

Ugyanily változatosságot mutatott a körös-körül elterülő kopárság hótakarója is hajlások szerint.

Oly szép, oly sokat mondó volt e néma kép. A gondolatoknak egész özönét ébresztette fel a természet háztartásának nagyszerű láncolata felől.

A hó minden olyan hajlásu hegyoldalról menekül, hova a tavaszi napsugár melege odajut; a tölgyfát viszont oly sajátosságokkal ruházta fel az ős természet, hogy mindenha csak ily hajlásokra települ. Megfordítva a bükk. S mily szépen előtűnt e két szélsőségnek áthidalása az elegyülésben, ugy a fanemeknél, mint a talaj csupasz foltjaiban és a hófoszlányokban!

Felvettem a kérdést: vajjon nem lehetne-e e kapcsolatot az erdőtelepítőnek gyakorlati irányban felhasználnia ott, hol nagy kiterjedésű, és sokféle hajlásu kopárokkal van dolga?

A felelet nem volt tagadás.

Mert fanemek megválasztásánál első sorban mindig a fény és hő igényességgel kell hogy számoljunk; s ha erdősitendő területünkön fény-, illetve hőigényes fanemünk ebbeli életfeltételei meg vannak, csak azután jöhet szóba az a kérdés, hogy minő alkotásu és kövérségű talajjal van dolgunk; melyiket választjuk tehát a megfelelő fanemek közül?

A fény és hő fokának pedig a szabad természet ölen legérzékenyebb mérője a hó a tavaszi napsugár hatása alatt; hiszen a hólepel ama következtetéseket, melyeket a hajlások irányát mutató delejtűnek s a magasságot jelző légsúlymérőnek adataiból levonhatni, közvetlenül szemlélhetően állítja elénk.

Nem kellene tehát egyebet tennünk, mint a hóolvadás kezdetén megfigyelni a közeli vidéken valami fényigényes

fanemü tiszta, természetes állapot; s ha ennek talaján enyészni kezd a hó, beültetésre szánt kopárunknak csupaszszá váló hajlásait mind kijelölhetjük fényigényes fanemünk számára, míg a foltos helyeket elegyes állabok telepítésére, a hóborította helyeket pedig árnytűrő s hideg iránt kevésbé érzékeny fanemek részére, akkor nyugodtak lehetünk, hogy első fontos lépésünk a természet nyomdokán indult.

1890. őszéről emlékezem még meg, mely tölgy- és bükkmakk termésével ezen a vidéken párját ritkítja.

Egyik szép októberi napon, a hónap közepe táján, helységünk egy köztisztelőben álló, jó nevű Nimródjának pagonyában voltam vadászni, ki már akkor, midőn magához meghívott, jelezte, hogy erdészeti szempontból is érdekes lesz a kirándulás.

Utunk fiatal tölgyeseken vezetett keresztül, melyek nagy része cser-üzemben kezelt sarjerdő, kis része hézagos szálerdő volt.

Amit láttam, valóban meglepett. A 8—10 éves elegyes sarjerdő (kocsános és kocsántalan tölgy) rakva volt makkal. Egyes szélső vagy ösvénymenti fácskákról liter számra lehetett szedni. A hézagos szálerdőnek magánosan álló 10—15 éves egyedeit szintén szép termés borította.

Vizsgálni kezdtem e ritka termést, s azt találtam, hogy a sarjak makkja átlag gyengén fejlett, apró, de mintegy 5—10% csiraképes. A magánosan álló, magról kelt fácskák makkja azonban igen szép volt, mintegy 25—30% csiraképességgel.

E kirándulás által figyelmessé téve, utóbb más tölgy- és bükk állapotot is megszemléltem, mindenütt hasonló jelenségre találva.

Tavasza kender sűrűségű fiatalos bujt elő, jeléül a gazdag csiraképességnek.

Egy évvel utóbb, 1891. őszén, a lúcz fenyőnek éppen ily gazdag termése volt; a 15—20 éves fenyőcskék ágairól az erdőszéleken s a vigályos és napos helyeken csak úgy csüngött a toboz.

Mindebből azt következtettem, hogy szabad állásban, a magzóképesség a tölgyeknél nemcsak elvétve, de általában is hamarabb beáll, mint a szakmunkákban olvasható, az 50—60 éves kornál; s hogy túlmagos a bükkre és lúcz fenyőre megállapított 40—50 éves kor is.

Ez irányban nem tartanám feleslegesnek több vidéken gyűjtendő többrendbeli pontos tapasztalati adatnak feljegyzését, illetve összeállítását, mert nemcsak a fanemek élettanára nézve, de gyakorlatilag is fontos dolognak vélem annak megállapítását, hogy honi fáink — az időjárás kedvezőtlen esélyeitől stb. eltekintve — mely korban kezdik a magtermést s a termett magnak átlag hány %-a lehet csiraképes; hogy a csiraképesség a korral mikép emelkedik, mikor éri el tetőpontját, mely kortól kezd élénken hanyatlani? stb.

Szerény véleményem szerint a magtermőképes kor élettanilag nem az, melyben valamely fanem egyedei a leg-erőteljesebb magot hozzák létre, hanem egy korszak, mely alatt a minimalis és maximalis korhatárok közt, a fák magot teremni képesek. És ezt az előbb említett kérdések szerint részletesen — s a gyakorlat igényeinek is teljesen megfelelően — kifejtve még nem találtam.

Nehogy azonban túl unalmassá váljanak soraim, még csak egy dolgot említek.

A közelmúlt deczember hónapban a mint épen kerületem lúcz fenyő állabjainak gazdag toboz-termésében gyönyörködtem, feltűnt, hogy csak egyes oldalak, egyes állabrészek sárgállanak már messziről az áldástól, míg másoknál elvétve látható egy-egy

toboz az ágtetőkön, habár az állabok zárlata és kora lényeges eltérést nem mutatott az egész völgykatlanban.

A mint az éppen delelő nap előbújt a fellegek mögől, megvilágítva sugaraival egyes oldalokat, árnyékban hagyva másokat: a fényben uszó tájképből azonnal kitünt, hogy gazdag magtermés csak a napos, tehát a déli, délnyugati és nyugati oldalakon van.

Ismételve szép példáját láttam ebben is ama tapasztalati ténynek, hogy a magtermés keletkezésénél a hő és világosság legfontosabb tényező; s hogy napos oldalakon nemcsak fényigényes, de egyáltalán minden fanem hamarabb kezd teremni, gyakrabban és bővebben hoz termést, mint sűrű zárlatban, a mikor tehát a koronától a napfény és meleg el van zárva, s az árnyékos helyeken, melyektől a fényt s a hőt a természet tagadja meg.

Tapasztalati uton sarj- és szálerdőben, úgy a vigályos állásnál és napos fekvésnél, mint sűrű zárlatnál és árnyékos oldalakon külön-külön volna tehát megállapítandó a termőkorszak, illetve a termőképességnek korszerinti rendes menete.

Bodor Gyula,
m. kir. erdész.

Lapszemle.

(Sz. M.) **Élősövényt fűzekből** a „Prakt. Landwirth“ szerint igen könnyen, olcsón és tartósan lehet előállítani, mely mint kerítés, rendeltetésének már az első évben megfelel s e mellett nem csekély hasznot is ad. Alkalmassá teszi e célra a fűzeket az a tulajdonságuk is, hogy nem képeznek a törzstől külön vált gyök-hajtásokat, mint pl. az ákác és némely más fák és cserjék, melyek számos gyökérsarjaikkal széles földpásztákat csakhamar benőnek. A fűzek fent levágva, dusan növesztenek korona- és oldalágakat, ez utóbbiak összefonásával az élősvényt sűrűbbé és tartósabbá tehetjük s a későbbi oldalvesszőket kötözésre, a szebb koronavesszőket pedig fonásra lehet használni s az ekként évente nyer-